

Samarbejdsprogram for **Arbejdsliv 2025-2030**

Vi bygger bro over kompetencekløften

Indhold

Forord	3
Indledning	5
Strategiske prioriteringer 2025-2030	7
Mål 1: Sikre en rettidig og retfærdig omstilling af arbejdsstyrken, så vi får alle med og har personer med de rette kompetencer til at gennemføre den grønne og digitale transition	8
Mål 2: Styrke arbejdskraftsudbuddet og lige muligheder for alle, så Norden bedre kan imødekomme arbejdsmarkedets behov og få bragt hele arbejdsstyrkens kompetencer i spil	10
Mål 3: Styrke retfærdig konkurrence og øget arbejdsmobilitet gennem ordnede forhold og færre grænsehindringer i Norden	12
Mål 4: Styrke et godt og sikkert arbejdsmiljø, der er tilpasset både de eksisterende og nye forudsætninger og krav, som arbejdslivet byder på	14
Samarbejdsprogrammets evaluering	16
Om denne publikation	17

Denne publikation findes også som en webtilgængelig version online:
<https://pub.norden.org/politiknord2024-718>

Forord

Mats Persson, Beskæftigelses- og integrationsminister i Sverige og
Karen Ellemann, Generalsekretær i Nordisk Ministerråd

De nordiske statsministre vedtog i 2019 en vision for det nordiske samarbejde om, at *Norden skal være verdens mest bæredygtige og integrerede region i 2030*. Visionen gennemføres via tre prioriterede fokusområder, der har til hensigt at sikre et grønt, konkurrencedygtigt og socialt bæredygtigt Norden. Arbejdslivet er en bærende kraft i de nordiske velfærdssamfund og har derfor en central betydning for denne visions virkeliggørelse.

Visionen gennemføres samtidig med, at der er en række udfordringer men også muligheder, som præger vores arbejdsmarkeder og er fælles for hele Norden:

- Den grønne omstilling stiller krav til de nordiske arbejdsmarkeder om at gennemgå en transition og foretage de rette investeringer for både en mere bæredygtig fremtid, men også for at Norden kan fortsætte som grønne foregangslande.
- Demografiens udvikling kræver et fortsat fokus på arbejdskraftsudbuddet, så vi sikrer god adgang til kvalificeret arbejdskraft og fortsat kan finansiere vores velfærdssamfund.
- Øget anvendelse af digitalisering, kunstig intelligens (AI) og ny teknologi tilbyder en række nye muligheder, men øger også behovet for omstilling, kompetenceudvikling og fokus på arbejdsmiljø. Det gælder den enkelte arbejdsgiver og arbejdstager, men også de overenskomstbaserede rammer for arbejdslivet, som udgør fundamentet for den nordiske velfærdsmodel.

Norden har haft et fælles nordisk arbejdsmarked i mere end 70 år. Og selvom vi er forskellige lande, har vi et unikt fællesskab, som skal udnyttes til at finde de bedste og mest bæredygtige løsninger på vores fælles muligheder og udfordringer. Det er derfor, vi har organiseret os i Nordisk Ministerråd for Arbejdsliv (MR-A), hvor vi har til opgave at prioritere arbejdslivsindsatser der, hvor de kommer flest mulige nordiske borgere til gavn. Det gør vi ved at fokusere på arbejdsmarkedspolitik, arbejdsret og arbejdsmiljø både nationalt, regionalt og internationalt.

Formålet med dette samarbejdsprogram er at sætte den strategiske retning for alle indsatser og aktiviteter under MR-A i perioden 2025-2030. Det er vores vision, at vi herigennem kan styrke det nordiske samarbejde om at få flest muligt i job, der er kendetegnet ved et godt arbejdsmiljø, gode arbejdsvilkår samt ligestilling.

Det er sådan, vi styrker de nordiske arbejdsmarkeders omstillingsparathed og konkurrenceevne og derigennem ruster Norden til at nå visionen om at være verdens mest bæredygtige og integrerede region i 2030.

Mats Persson

Beskæftigelses- og integrationsminister,
Sverige

Karen Ellemann

Generalsekretær, Nordisk Ministerråd

Indledning

I samarbejdsprogrammet har vi prioriteret indsatserne til de områder, hvor landene gennem viden, erfaringsudveksling og samarbejde kan skabe nordisk nytte og sikre bedre forudsætninger for udvikling af Nordens arbejdsmarkeder.

Ambitionen er at skabe løsninger, der bidrager til de enkelte landes udvikling af politikker nationalt. Det er ligeledes ambitionen at koordinere fælles synspunkter og erklæringer på områder, hvor landene kan opnå mere i fællesskab end hver for sig.

For at sikre nordisk nytte og fremdrift i tråd med samarbejdsprogrammets vision behøves et tæt samarbejde på tværs af ministerråd og en løbende dialog med Nordisk Råd, civilsamfundet og ikke mindst arbejdsmarkedets parter.

Ligeledes er den særegne nordiske arbejdsmarkedsmodel et vigtigt redskab. Ikke bare når det gælder forhold som løn og arbejdstid, forandrede forhold på arbejdsmarkedet og uddannelse, men i særdeleshed også når det gælder at skabe gode forudsætninger for at nå Nordens vision 2030.

Samarbejdsprogrammet blev godkendt af MR-A den 29. august 2024 og gælder for perioden 2025-2030.

Vores vision 2030

Et **konkurrencedygtigt** Norden

Sammen vil vi fremme grøn vækst i Norden baseret på viden, innovation, mobilitet og digital integration.

Et **grønt** Norden

Sammen vil vi fremme en grøn omstilling af vores samfund og arbejde for kuldioxidneutralitet og en bæredygtig cirkulær og biobaseret økonomi.

Norden skal blive verdens mest bæredygtige og integrerede region

Et **socialt bæredygtigt** Norden

Sammen vil vi fremme en inkluderende, ligestillet og sammenhængende region med fælles værdier og styrket kulturudveksling og velfærd.

Al virksomhed i Nordisk Ministerråd skal bidrage til at nå vores vision om, at Norden skal være verdens mest bæredygtige og integrerede region i 2030. Samarbejdsprogrammet beskriver, hvordan sektoren vil arbejde med de tre strategiske prioriteringsområder.

Strategiske prioriteringer 2025-2030

En stor og kompetent arbejdsstyrke, omstillingsparate arbejdsmarkeder, gode arbejdsvilkår samt et godt og inkluderende arbejdsmiljø er afgørende for at skabe både et grønt, konkurrencedygtigt og socialt bæredygtigt Norden. Disse prioriteter er gensidigt afhængige, og det ene går ikke at skabe uden det andet.

Samtidig vil MR-A også i den kommende periode rette opmærksomheden mod bæredygtig udvikling, ligestilling og ungdomsperspektivet. MR-A vil tage højde for disse og andre relevante tværgående fokusområder i indsatser og aktiviteter i samarbejde med de øvrige ministerråd.

MR-A har på den baggrund besluttet følgende overordnede mål og delmål for arbejdet i perioden 2025-2030, der skal bidrage til Nordens samlede vision om at være verdens mest bæredygtige og integrerede region i 2030.

Mål 1: Sikre en rettidig og retfærdig omstilling af arbejdsstyrken, så vi får alle med og har personer med de rette kompetencer til at gennemføre den grønne og digitale transition

Alle skal med

Meget tyder på, at den grønne og digitale transition vil betyde færre jobs i visse sektorer samtidig med, at den fører til nye jobs i andre. Derfor er det centralt at lede dem, som er i risiko for at miste deres arbejde over i andre sektorer i vækst. I denne omstilling spiller aktiv arbejdsmarkedspolitik og investeringer i kompetenceudvikling, opkvalificering samt efter- og videreuddannelse en vigtig rolle. Målets gennemførelse er ikke blot afgørende for, at den grønne og digitale transition lykkes, men er også essentiel for ikke at skabe øget ulighed.

For at nå målet om at sikre en rettidig og retfærdig omstilling af arbejdsstyrken vil MR-A i den kommende programperiode navnlig have fokus på at:

Delmål 1.1

Styrke kundskabsgrundlaget for, hvordan de nordiske arbejdsmarkeder og behovet for kompetencer påvirkes af den grønne og digitale transition.

Delmål 1.2

Fremme grøn og digital omstilling på arbejdsmarkedet også uden for de store byer i Norden.

Delmål 1.3

Fremme livslang læring og mulighed for omstilling, herunder at skabe bedre mulighed og incitament for at vælge en erhvervsrettet karrierevej i tæt samarbejde med relevante sektorer.

Mål 2: Styrke arbejdskraftsudbuddet og lige muligheder for alle, så Norden bedre kan imødekomme arbejdsmarkedets behov og få bragt hele arbejdsstyrkens kompetencer i spil

Alle kompetencer i spil

Norden består af forholdsvis veluddannede og ligestillede befolkninger, der arbejder inden for rammen af den nordiske arbejdsmarkedsmodel. Modellen sikrer tryghed, fleksibilitet og omstillingsparathed med høj beskæftigelse og produktivitet til følge. De nordiske lande er imidlertid udfordret af den demografiske udvikling med færre personer i den arbejdsdygtige alder og flere ældre med plejebehov. Dette sker parallelt med, at en alt for stor andel af arbejdsstyrken hverken er i uddannelse eller arbejde. Samtidig er dele af det nordiske arbejdsmarked fortsat præget af strukturelle barrierer, der udfordrer mobiliseringen af hele arbejdsstyrkens kompetencer. Norden oplever desuden stigende international konkurrence om at tiltrække og fastholde kvalificeret arbejdskraft.

For at nå målet om et styrket arbejdskraftsudbud og lige muligheder for alle vil MR-A i den kommende programperiode navnlig have fokus på at:

Delmål 2.1

Styrke kundskabsgrundlaget for at få flere i beskæftigelse med særligt fokus på grupper med svag tilknytning til arbejdsmarkedet, deriblandt seniorer, personer med funktionsnedsættelse, ikke-europæiske kvinder samt unge, der hverken er i uddannelse eller i job.

Delmål 2.2

Styrke lige behandling og ligestilling i arbejdslivet, så Norden får mobiliseret hele arbejdsstyrkens kompetencer uanset køn, kønsidentitet eller -udtryk, etnisk tilhørsforhold, religion eller anden trosopfattelse, funktionshindring, seksuel orientering eller alder.

Delmål 2.3

Afdække barrierer og identificere potentielle indsatser for bedre at kunne tiltrække og fastholde kvalificeret arbejdskraft i Norden under ordnede forhold.

Mål 3: Styrke retfærdig konkurrence og øget arbejdsmobilitet gennem ordnede forhold og færre grænsehindringer i Norden

Retfærdig konkurrence

Et centralt element for Nordens konkurrencekraft og omstillingsparathed er retfærdig konkurrence. Det kræver ordnede forhold på arbejdsmarkedet og fri mobilitet. Med det følger en stærk kontinuerlig indsats mod grænsehindringer, arbejdslivskriminalitet og social dumping. Udvikling og anvendelse af den unikke nordiske trepartsbaserede arbejdsmarkedsmodel er central i dette arbejde. Det samme er et tæt samarbejde om EU-sager, når det gælder forhold af interesse for Norden som helhed og i forhold til at skabe forståelse og respekt for den nordiske arbejdsmarkedsmodel samt parternes autonomi og rolle.

For at nå målet om retfærdig konkurrence og øget arbejdsmobilitet vil MR-A i den kommende programperiode navnlig have fokus på at:

Delmål 3.1

Styrke indsatsen mod grænseoverskridende arbejdslivskriminalitet og social dumping blandt andet gennem det nordisk-baltiske netværk om arbejdslivskriminalitet.

Delmål 3.2

Fremme arbejdsmobiliteten mellem de nordiske lande blandt andet ved at mindske grænsehindringer.

Delmål 3.3

Sikre balancen mellem arbejdstagerbeskyttelse og fleksibilitet i arbejdslivet blandt andet gennem samarbejde om EU-sager og med internationale aktører med respekt for arbejdsmarkedets parter særlige rolle.

Mål 4: Styrke et godt og sikkert arbejdsmiljø, der er tilpasset både de eksisterende og nye forudsætninger og krav, som arbejdslivet byder på

Velfungerende arbejdsliv

Et velfungerende arbejdsliv kræver et godt arbejdsmiljø og er centralt for både den enkelte og for landene i Norden, da det skaber forudsætninger for økonomisk vækst og finansiering af vores velfærdssamfund. Der er imidlertid en række faktorer, der påvirker og ændrer det arbejdsliv, vi kender.

Det gælder måden, vi udfører vores arbejde på, men også skabelsen af nye former for arbejde. Samtidig er der et stærkt fokus på psykosociale udfordringer. Arbejdstagere og arbejdsgivere skal tilpasse sig de nye forudsætninger og krav. For at få succes skal omstillingsprocesserne være retfærdige, effektive og inkluderende.

For at nå målet om, at det nordiske arbejdsmarked også i fremtiden er kendetegnet ved et godt og sikkert arbejdsmiljø, vil MR-A i den kommende programperiode navnlig have fokus på at:

Delmål 4.1

Fremme et sundt arbejdsmiljø i en tid med øget brug af hybride arbejdsmiljøer, platformsarbejde, fleksible kontrakter, nye ansættelsesformer og længere arbejdsliv.

Delmål 4.2

Styrke kundskabsgrundlaget for årsager, virkninger og håndteringer af psykosociale og organisatoriske arbejdsmiljøudfordringer på de nordiske arbejdsmarkeder.

Delmål 4.3

Styrke kundskabsgrundlaget for muligheder og udfordringer på de nordiske arbejdsmarkeder ved øget digitalisering, herunder brug af kunstig intelligens (AI).

Delmål 4.4

Fremme effektive arbejdsmiljøstrategier og tilsynsmetoder, der forebygger arbejdsrelaterede sygdomme, skader, dødsfald og uacceptable arbejdsforhold.

Samarbejdsprogrammets evaluering

Samarbejdsprogrammet gælder i perioden 2025-2030, men perioden deles op i treårige arbejdsplaner for perioderne 2025-2027 og 2028-2030. Der gennemføres en evaluering midt i perioden, som MR-A kan vælge at foretage tilpasninger i samarbejdsprogrammet ud fra, ligesom evalueringen kan give inputs til, hvordan arbejdsplanen for den sidste periode skal udformes. Derudover gennemføres løbende evalueringer på baggrund af MR-A's og Generalsekretærens vurdering.

Om denne publikation

Nordisk Ministerråds samarbejdsprogram for Arbejdsliv 2025-2030

PolitikNord 2024:718

ISBN 978-92-893-7909-0 (PDF)

ISBN 978-92-893-7910-6 (ONLINE)

<http://dx.doi.org/10.6027/politiknord2024-718>

© Nordisk Ministerråd 2024

Forsidens ikon: Knud Andersen

Foto: Imagebank Sweden

Publiceret: Oktober 2024

Nordisk Ministerråd

Nordens Hus, Ved Stranden 18, 1061 København K, www.norden.org

Læs flere nordiske publikationer: www.norden.org/da/publikationer